УДК 378. 147 (161.1)

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОДОГІЇ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Т.О. Мачай
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Охарактеризовано особливості організації практичних занять з російської мови як іноземної із залученням мультимедійних технологій. Описано різновиди вправ за допомогою комп'ютера для формування навичок і умінь, читання, говоріння, аудіювання й письма. Проаналізовано національно-культурні характеристики електронних навчальних матеріалів.

Сучасний стан розвитку науки характеризується зміцненням взаємодії гуманітарних і технічних дисциплін, що обумовлено досягненнями інформатики, кібернетики, лінгвістики і методики, які внесли суттєві корективи у зміст і компетенцію ряду наук. Лінгвістика традиційно пов'язана з різноманітними лінгвістичними аспектами людської комунікації, які можна звести до єдиної проблеми – опрацювання інформації, що функціонує у суспільстві у вигляді текстів. Це проблеми лінгводидактики, термінології тощо.

Комп'ютеризація інформаційної сфери стимулювала розвиток нового напряму лінгвістики - комп'ютерного, до компетенції якого входить лінгвістичне забезпечення функціонування інформації в автоматизованих системах різних типів. У мовознавців з'явився новий адресат - комп'ютер, якого треба навчати мов за спеціальними словниками граматиками, максимально формалізованими, написаними у вигляді алгоритмів. Тільки формування у штучному інтелекті комп'ютера знання природних мов, дозволяє зробити з нього інтелектуального, набагато енергійнішого за людину партнера-помічника.

Зазначені основні напрями досліджень у сучасній лінгвістиці не становлять собою закритого списку, адже життя – процес динамічний, і розвиток науково-технічного прогресу виявляє і ще обов'язково виявить нові сфери практичного застосування мови. Однак дослідження зазначених аспектів мови має багатогранні перспективи.

За останні роки стало звичним для більшості вишів на практичних заняттях з вивчення мови застосування викладачами інформаційних та комунікаційних технологій. Актуальне також є використання мультимедійних засобів під час викладання російської мови як іноземної, оскільки політика освітніх систем у галузі вивчення мов спрямовується не тільки на те, щоб молодь вивчала якомога більше мов, а і на розвиток тих умінь, що дозволяють бути мобільними, поінформованими, де мова виступає засобом донесення інформації, перш за все через мультимедійні канали. Сьогодні важко визначити питому вагу інформації, яку студенти отримують безпосередньо від викладача і з різноманітних засобів масової інформації, через мережу Internet та мультимедіа.

На сьогодні загальновизнаним є виділення таких груп мультимедійних технологій, які можуть активно використовуватися у процесі навчання російської мови як іноземної. Насамперед це такі:

1) засоби синхронної комунікації,
2) Засоби асинхронної комунікації.

Засоби синхронної комунікації – це Internet –засоби, які надають можливість спілкування у режимі реального часу, прикладами яких можуть бути, наприклад, Skype.

Користувачі синхронних засобів комунікації мають ряд можливостей: встановлення миттєвого голосового зв'язку із абонентом; спілкування шляхом письмового чату; створення списку друзів і подальше спілкування із ними в індивідуальному режимі; організація конференцій – аудіо-конференцій, або за наявності веб-камери, відео-конференцій (Skype та ін.).

Засоби асинхронної комунікації – це Internet–засоби, які дозволяють обмінюватися інформацією із певною часовою затримкою (форуми, електронна пошта, сайти та ін..).

Шляхом використання мультимедійних засобів можна організовувати форуми на російській мові не тільки для іноземних студентів нашого ВНЗ, але і інших країн, де навчаються іноземні студенти або працюють іноземні фахівці, які володіють російською мовою.

Інтеграція ресурсі мережі Internet в навчальний процес надає змогу більш ефективно вирішувати цілу низку дидактичних завдань, формувати, розвивати і вдосконалювати уміння читання, безпосередньо використовуючи матеріали різного рівня складності; вдосконалювати навички писемного мовлення та уміння говоріння; збільшувати словниковий запас як активний, так і пасивний, оволодівати лексикою сучасної російської мови; знайомити іноземних студентів з національно-культурними особливостями, що фіксуються у мові України, в якій вони отримують фахові знання; формувати стійку мотивацію російськомовної діяльності студентів на практичних заняттях з цієї дисципліни на основі систематичного використання оригінальних, неадаптованих матеріалів і застосування принципу зв'язку із життям.

Internet-технології покликані сприяти розвитку індивідуальних освітніх здібностей студентів: адаптувати зміст навчального матеріалу відповідно до індивідуальних особливостей, рівня знань та умінь студентів.

Саме розвиток сучасних засобів комунікації зумовив інтерес до текстів електронної комунікації. Електронні тексти, які функціонують у всесвітній мережі Internet та які залучає викладач для навчання мови на практичних заняттях з російської як іноземної, прогнозують необхідність їх лінгвістичного і методичного аналізу. Поява великої кількості таких текстів пояснюється збільшенням кількості наукових,зокрема, лінгвістичних праць, методичних розвідок, присвячених їхньому вивченню. Дедалі частіше з'являються розвідки, в яких досліджуються поняття і категорії електронних текстів, вивчаються їх когнітивні характеристики, комунікативно-прагматичні властивості тощо. Проте досить актуальним залишається вивчення національно-культурної специфіки електронного дискурсу. Його аналіз в культурологічному і

лінгвістичному аспектах дозволяє краще зрозуміти ментальність народу, його цінності та стереотипи.

Щодо стереотипів, то вони мають національно-культурну специфіку, оскільки дозволяють помічати те, що сформульовано певною культурою і сприймається як стереотип цієї культури. Затвердженням багатьох дослідників, кожна нація має свої власні риси, що тільки їй належать і тільки її характеризують.

Вивчаючи стереотипи як явище культурного простору, нерідко дослідники зазначають реальне існування авторських стереотипів, які відображають те, що людина думає сама про себе, та стереотипів відносно наприклад, жінок, які стосуються інших народів і є значно критичнішими. В цілому, стереотип характерний для свідомості і мови представників культури і є до деякої міри стрижнем культури.

Національні стереотипи є також оцінкою представників певної культури чи нації. Ця оцінка вважається об'єктивною і не підлягає переосмисленню. Вона приймається і використовується у повсякденному спілкуванні навіть за відсутності досвіду спілкування з представниками цієї нації.

Аналізуючи зв'язок мови і культури більшість лінгвістів погоджується, що культура постійно відображається у мові через семантику лексичних одиниць і, вивчаючи характеристики належності до нації, необхідно звертати увагу на лексеми, які позначають національність особи, або ідентифікують країни, чи на відносні прикметники, які вказують на національну приналежність людини. Національно специфічним прошарком мови є усталені словосполуки, у яких зберігається система цінностей, суспільна мораль. Відношення до світу людей, до інших народів. Саме через фразеологізми, прислів'я можна простежити спосіб життя, історію і традиції певної спільноти, що об'єднана однією культурою.

Отже, дослідження національно-культурної специфіки електронних текстів і запровадження здобутків на практичних заняттях з російської мови як іноземної доцільно здійснювати через використання в них лінгвальних засобів, що вказують на національну приналежність особи і дозволяють краще пізнати менталітет, цінності і стереотипи народу України.

Комп'ютерне навчання дозволяє регулювання такої інформації і залучення на практичних заняттях навчальних завдань за ступенем складності, заохочення студентів за правильні відповіді і зняття балів за невірні відповіді. Використання комп'ютера дозволяє здійснювати тестування студентів за будь-якою лексичною, граматичною, фонетичною темами, опрацьовувати необхідний навчальний матеріал.

Комп'ютер є одним із засобів досягнення високої мотивації під час навчання. Провідним компонентом змісту навчання російської мови як іноземної є навчання різним видам мовленнєвої діяльності говорінню, аудіюванню, читанню, письму. Навчальна комп'ютерна програма є тренажером, що організує також і самостійну роботу студентів, управляю нею і створює умови, за яких студенти самостійно формують навички і уміння, знання.

У таких навчальних програмах часто запрограмований самоконтроль над процесом. Вправи для оволодіння діалогом включають прослуховування діалогу водночас з причитуванням його у режимі виділення кожного прочитуваного речення іншим кольором; аудіювання діалогу з вибірковими відповідями, де студент обирає одну відповідь із запропонованих варіантів; діалог з вільно структурованою відповіддю, що забезпечується навчальною програмою зі всіма можливими варіантами відповідей на кожне поставлене комп'ютером питання; діалог із запрограмованою відповіддю, який забезпечується декількома відповідями, одна чи дві з яких є правильною реакцією на сказане, а неправильна відповідь зумовлює репліку, яка буде виправляти студента; питально-відповідний діалог, де мається на увазі відтворення частини діалогу з використанням у ролі основи мовного матеріалу, який міститься в діалозі і показаний у діалоговому вікні.

Вправи на оволодіння лексикою, граматикою і синтаксисом охоплюють такі різновиди: вправи на заповнення пропусків, вправи у виді кросвордів, де при написанні слова неправильна буква висвітлюється іншим кольором; вправи на складання речень. Також цікавими є вправи, в яких програма передбачає співвіднесення двох списків слів для встановлення пари синонімів чи автонімів, добір визначень до поданих слів. Комп'ютер може запропонувати список слів до перекладу або вправи такого типу «Найдите ошибку », або «Выберете подходящее слово».

Інтегрування звичайного практичного заняття з комп'ютером дозволяє викладачеві найбільш ефективно здійснювати контроль над процесом засвоєння і розвитком навичок і умінь за допомогою текстів а також тестів. Проведення тестів на комп'ютері не тільки дозволяє перевірити якість виконання тестів, але й прослідкувати динаміку якості навчання.